

מתוך סדרת הספרים "לב המועדים"

עלון לב המועדים

גליון נ"א הלכות והליכות שבת חזון ותשעה באב שחל במוצ"ש

שבת חזון

הטעם שנקראת בשם שבת חזון: על שם שמפטירים בה בישעיה (א, א) "חזון ישעיה" (תשובות הגאונים דף קמג).

טעם אחר: על פי המדרש שאמר לא היו ימים טובים לישראל וכו' כי כל הימים שהיה בהם צרה יהיה נהפך לששון ולשמחה וליו"ט וכן כתבו "עוד חזון למועד" ר"ל שבת חזון יהיה ליום טוב גדול וע"כ נקרא על שם הנחמות (ספר מטעמים ענין שבת כא בשם דברי שלום).

טעם אחר: לפי שהחודש הזה חציו זעם וחציו נחמה על כן נקרא שבת חזון חזון ר"ת חציו זעם וחציו נחמה להיות שעוד ינחם אותנו ה' (מטעמים שם כב בשם ש"י).

שבת השחורה: יש שקוראים לשבת זו שבת השחורה, **והטעם:** לפי שיש בה מנהגי אבילות או בעין אבילות (לוח דבר בעתו חודש אב).

טעמים האוכל שיש בו בשר לפני שבת

יש אומרים: שלא למעום כלל (לקט יושר עמוד 110), **ויש אומרים:** שלטעום שרי רק שלא יבלע את מה שמועם מן התבשיל, כיון שהמנהג הוא שלא לאכול בשר בתשעת הימים (שש"כ ח"ב מב סא, הגריש"א בהליכות והנהגות בין המצרים עמוד 11, שו"ת רבבות אפרים ח"א שסו).

ויש אומרים: שהרגיל למעום בכל ערב שבת שרי, **והטעם:** כיון שמעמיה זו אינה לשם הנאה אלא משום מועמיה חיים זכו כמבואר בשער הכוונות (דף סב) דהוי כמכין סעודה למלך שמועם התבשילים אם הם טובים וזה סוד מועמיה חיים זכו (מקור חיים תקנא מ, אור לציון פרק כו ה ד).

רחיצת גופו בערב שבת: הרגיל לרחוץ במים חמים בכל ערב שבת רשאי בערב שבת חזון לרחוץ פניו ידי ורגליו, ולחפוף ראשו בחמין אולם לא ישתמש בסבון. מיהו כל גופו אסור אפילו בצונן (רמ"א תקנא מ, משנ"ב שם ס"ק מו).

זמן הרחיצה: ערב שבת חזון שחל ב' באב יזהר לכתחילה לחפוף ראשו בחמין קודם חצות ובדיעבד גם אחר חצות מותר (בה"ל תקנא סוף סט"ז).

טבילה במקווה: הרגיל לטבול במקווה בכל ערב שבת מותר לו לטבול בער"ש חזון (משנ"ב תקנא ס"ק צח). ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' פא ס"ק ו) כתב שהמדרקקים מקפידים שלא לטבול בחמין.

צחצוח ונעיל: לכבוד שבת שרי (הגריש"א), **והטעם:** דלא חמיר מכיבוס שמותר לכבוד שבת (שו"ת בית אבי קלד, אורחות רבינו ח"ב עמוד קלג בשם החזו"א), **טעם אחר:** לפי שאין אבילות בפרהסיא (אבני ישפה או"ח קיב ד).

שטיפת הרצפה: אף שנהגו שלא לשטוף הרצפה בתשעת הימים לכבוד שבת מותר (אורחות רבינו ח"ב עמוד קלג ב, קוב"ץ מבית לוי ח י"ג עמוד כה). **ויש שנהגו** לשטוף רק עם מים (הגרש"א הליכות שלמה פרק יד כא) כחומרת ר' שמואל מסלנט שכתב שלא ישטפו כל כך (הובא בקרא עלי מועד פרק ד הערה יז).

לבישת בגדי שבת

יש הנוהגים כהגר"א ללבוש בגדי שבת כרגיל (חיי אדם קלג כא), **והטעם:** כדי שלא להראות בשבת אבילות בפרהסיא (כמבואר בשו"ע יור"ד ח) שתמיד נוהג ללבוש בגדי שבת ועכשיו לובש בגדי יום חול (ערוה"ש תקנא יא). **טעם אחר:** לפי שלא ראוי לאסור בגדי שבת שהיא מצווה מדברי קבלה של כבדהו בכסות נקיה (שו"ת רדב"ז תקנא י).

ויש הנוהגים כדעת הרמ"א שאין ללבוש בגדי שבת בשבת זו, **והטעם דלא חשיב אבילות בפרהסיא**, לפי שהרואה אומר שמא אין לו בגדי שבת (מהרי"ל הלכות תשעה באב בשם מהר"י סנ"ל).

טעם אחר: דברי הרמ"א היו בימים שלא היה ניכר ההבדל בין בגדי שבת לבגדי יום חול כ"כ ובדורנו שיש הבדל גדול וניכר לכל שזה בגד של חול הוי אבילות בפרהסיא, ומסיים שלפי זה שביטלו צורת מלבושי שבת שיהיו כחול והפרש רק בין זול ליקר ראוי ונכון לקיים מנהג קדמונינו (ערוה"ש תקנא יא). **טעם אחר:** על פי הכלל שבמקום שכולם אבילים אין חשש אבילות בפרהסיא (עיין שו"ע יור"ד תקנא יא, מועדים וזמנים חזרנו הערה א).

זמן לבישת בגדי שבת: יש אומרים שאפשר ללבוש בגדי שבת מחצות היום (הגריש"א, בקרא עלי מועד פרק ד הערה יט בשם מג"א). **והטעם מחצות:** לפי שמחצות יש כבר הארה של שבת (נפעי גבריא"ל בין המיצרים פרק מה הערה יא), **ויש אומרים:** ממנהג קטנה (הגרנ"ק קרא עלי מועד פרק ד הערה יט), **ויש אומרים:** שלא ילבש אלא סמוך לשבת (שש"כ פרק מב נו).

בגדים חדשים: גם לנוהגים ללבוש בגדי שבת בשבת זו אין ללבוש בגדים חדשים, כשיש לו בגדים אחרים, **והטעם:** דלא עדיף מחתן דאף שמתירים

לו ללבוש בגדי שבת כתב המג"א (בסימן תקנא בס"ק ו) שאין ללבוש בגדים חדרשים (אגרות משה או"ח ח"ג סימן פ).

ניגון לכה דודי: יש הנוהגים לשיר את הפיוט "לכה דודי" במנגינה של "איכה", ויש שנהגו לשיר במנגינת של קינת "אלי ציון" הנאמרת בסיום קינות של תשעה באב (מנהגי פרנקפורט).

יש שלא נהגו כן, והטעם: כדי שלא להראות אבילות בפרהסיא בשבת (דרכי חיים ושלום).

קריאת התורה

פרשת דברים לפני תשעה באב: לעולם פרשת דברים לפני תשעה באב (שו"ע תכח ד), **והטעם:** כדי לקרוא בתוכחותיו של משה קודם תשעה באב, ומפטירים בחזון כדי לקרוא בתוכחותיו של ישעיה על החורבן (ביאור הלכה תכח ד ד"ה טוב).

טעם אחר: כדי שיקראו "איכה אשא לבדי" ויפטירו בחזון "איכה היתה לזונה" (סידור רש"י סימן תג, מחזור ויטרי רסא).

הפסקה לשני בפסוק יא: קוראים לכהן "עד כוכבי השמים לרוב" בפסוק י' ולוי מתחיל (שם יא) מ"ה' אלוהי אבותיכם" (רמ"א תקנד יט, משנ"ב ס"ק לט), **והטעם:** על פי הרמ"א (קלח ד) שכתב שיש להתחיל ולסיים קריאת התורה בדבר טוב ולכן מסיים הכהן פסוק קודם שני כדי שלא להתחיל באיכה שהיא תוכחה.

קריאה במנגינת איכה בפסוק (שם) יג איכה יש שנהגו לנגן במנגינה של איכה (ליקוטי מהרי"ח בסדר קריאת התורה לשבת), **והטעם:** כדי להודיע שהשבוע יחול תשעה באב (א"א סימן קלח).

יש שלא נהגו כן, והטעם: כדי שלא להראות אבילות בפרהסיא (חזו"א הובא במועדים וזמנים ח"ח רנא בהג"ה).

טעם אחר: ע"פ החיד"א (בהערותיו על ספר הסידים) הסובר שאין לשנות את טעמי התורה לטעמי הכתובים (ספר אבילות החורבן פרק ז הערה ד).

הפטרה: הפטרת חזון היא אחרונה מתלתא דפורענותא, ומפטירים בחזון ישעיה (ישעיה א, א) עד פסוק כז "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (משו"ע תכח ח).

הפטרה במנגינת איכה: יש שקוראים ההפטרה בניגון של איכה (ע"פ מג"א רפב ס"ק יד בשם הריב"ש), מלבד פסוקי הנחמה שבה שנקראת בניגון הפטרה רגילה "לכו נא ונובחה" (שם יח) "אם תאבו" (שם ט) "לכן נאום וכו'" עד סוף ההפטרה.

יש שלא נהגו כן, והטעם: לפי שחששו משום אבילות שבפרהסיא (רינים והנהגות לחזו"א פרק יז, דולה ומשקה עמוד כח בשם החזו"א ובשם הגר"ק).

יש הנוהגים שרכ המקום עולה למפטיר, (מג"א רפב יד, שערי אפרים שער ט כז), **והטעם:** לפי שחלקים מן הפטרה של שבת חזון נאמרים בניגון של מגילת איכה לכן עולה למפטיר הרב שיודע לקונן על החורבן (שם).

טעם אחר: לפי שנאמר בהפטרה "שריך סוררים" מוטב שיתבייש מעצמו ממה שיתבייש על ידי אחרים (ליקוטי חבר בן חיים סימן רפב).

יש שאין מקפידים בזה, והטעם: כיון שקוראים את הפטרה מתוך הקלף ויש בעל קורא קבוע שקורא ואין העולה קורא ההפטרה לכן אין נפק"מ בדבר זה (ספר הקריאה בתורה להלכותיה פרק סז הערה יג).

תשעה באב שחל בשבת

תפילות ומנהגים של שבת זו

שירה באמירת לכה דודי ושאר חלקי התפילה: הנוהגים לשיר בקבלת שבת ושאר חלקי התפילה, יכולים לשיר גם בשבת זו, **והטעם:** לפי שאם ימנעו בשבת זו היו אבילות בפרהסיא, ובבתי הכנסת שאין נוהגים לשיר פשיטא שלא ישירו בשבת זו, ובבתי כנסת שלפעמים שרים ולפעמים לא שרים לא ישירו בשבת זו (דיני ת"ב שחל ביום א מאת הנאון ר' שריה דבליצקי).

"אב הרחמים": אומרים אב הרחמים בתפילת מוסף (משנ"ב תקנב ס"ק ט בשם א"ר תקנד). **והטעם:** לפי שתוכנו דומה לקינות הנאמרות בת"ב (אליה רבא תקנד יח).

"צדקתך": אין אומרים צדקתך במנחה (שו"ע תקנב יב בשם מהרי"ל), **והטעם:** לפי שאם חל ת"ב בחול אין אומרים בו תחנון, משום דאקרי מועד שנאמר (איכה א טו) "קרא עלי מועד", וכן (איכה ב כב) "תקרא כיום מועד" וכלל הוא שבימים שאין אומרים בהם תחנון בחול, אין אומרים בשבת "צדקתך" ולפי שצדקתך הוא צידוק הדין על משה רבינו והוא כתחינה (שו"ע תקנא א).

לימוד אחר חצות

ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כ"א בדברים המותרים בת"ב, ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות (שו"ע תקנב כ), הט"ז מפקפק בענין מניעת הלימוד בשבת, ומסיים להלמוד בשבת אחר חצות לא הפסיד אפי' כשחל ת"ב בשבת וכ"ש שחל עת"ב בשבת.

ולדינא, נראה שהרוצה להקל בזה אין מוחים בידו, **והטעם:** לפי שהוא מביא לידי ביטול תורה ללומדים שמתרשלים ללמוד דברים המותרים בט"ב דאין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ, **ועוד** שבחיי אדם (כלל קלד י) כתב שהוא חומרא בעלמא, **ועוד** דאפילו כשחל בחול כמה אחרונים מקילים ללמוד אחר חצות (משנ"ב תקנב ס"ק ט).

בשם החזו"א מובא שהיה מחמיר שלא ללמוד בשבת אחר חצות אלא דברים המותרים בתשעה באב (אורחות רבינו ח"ב לו).

סעודה שלישית

אוכל בשר ושוותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו (שו"ע תקנב י), **והטעם:** כדי שלא לזלזל בכבוד שבת (לבוש תקנב יט).

אכילת בשר: אסור להימנע מאכילת בשר ואע"ג דאין חיוב לאכול בשר, **והטעם:** כיון שנמנע משום אבל עבירה היא (משנ"ב תקנב ס"ק כג).

צורת אכילה: ישב בדאבון נפש שלא ינהג בשמחה (משנ"ב תקנב ס"ק כג). ולמעשה לא נהגו כן אלא כדעת הבכור שור שהובא שם במשנ"ב וכן הורה הגרשז"א לשיר את הזמירות הרגילים.

דיבוק חברים: לא ישוב בדיבוק חברים, ומי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודת שלישית עם חבריו שרי, והטעם דשרי: דאם מונע אכילה כזאת הוי אבילות בפרהסיא ואסור (משנ"ב תקנב ס"ק כג).
אכילה עם בני ביתו: לכו"ע שרי, וה"ה לזמן (משנ"ב שם), והטעם: כיון שהוא שבת (אליה רבא תקנב ס"ק יד).

זמירות שבת: הגרשו"א הורה לתלמיד הישיבה שאת הזמירות הקבועות בסעודה ורגילים לזמרם בשאר השבתות השנה יזמרו גם בשבת זו בלי שינוי אף בסעודת שלישית, אבל שירים אחרים לא (ה"ש פרק טו הערה 33).
כאגר"ט כתב: שמותר לזמר זמירות בשבת אף למי שאין רגיל לזמר, והטעם: דהוי לכבוד שבת, וכשם שמותר לאכול בשר בסעודה שלישית של ערב תשעה באב אף למי שאינו נוהג בן כל השנה כיון שהוא לכבוד שבת הכא נמי שרי (ח"ד סא).

הפסק סעודת יום: צריך להפסיק סעודת יום, (שו"ע תקנב י) היינו קודם השקיעה, והטעם: כיון שאחר השקיעה אסור לאכול ולשתות גם כשחל בשבת (משנ"ב תקנב ס"ק כד).

זמירות מאיסור הכנה: לא יאכל בשבת ויאמר שאוכל כדי שיהיה לו כוח לצום, והטעם: משום איסור הכנה (הגר"ש"א לקנות חכמה עמוד יב).

לקיחת תרופות בשבת להקלת הצום: אין לקחת תרופות בשבת להקלת הצום, והטעם: כיון שאין זה מאכל הראוי לאכילה נחשב לקיחתו כהכנה מחול לשבת (הגר"ש"א לקנות חכמה בין המיצרים עמוד 12).

חליצת הנעלים

מיד אחרי השקיעה נאסר בכל העינויים חוץ מנעילת הסנדל שמותר עד הלילה, והטעם דכל העינויים אסורים גם בשבת בין השמשות, ונעילת הסנדל מותר עד חשכה: דאלו שאיסורם הוא משום עינוי מותר להפסיק גם בשבת, משא"כ נעילת הסנדל הוי משום אבילות, ואבילות בפרהסיא אסור בשבת (הגר"א תקנב ס"ק ז עמק ברכה ת"ב אות א).

אחר צאת השבת אומר תחילה ברוך המבדיל בין קודש לחול בלא שם ומלכות וחולץ מנעלי, והטעם: כדי שלא יראה עינוי בשבת (משנ"ב תקנב ס"ק ז).

הרמ"א (תקנב ב) כתב שחולצים הנעלים אחר "ברכו" ונעלים נעלי תשעה באב וכך נהג החזו"א והקה"י.

ויש שנהגו: להסיר המנעלים בביתם בין השמשות באופן שלא ניכר שעושים מעשה אבילות כגון ששוכבים על גבי המיטה (ה"ש פרק טו הערה 44), וכשמגיע זמן התפילה הולכים לבית הכנסת (שש"כ ס' כח קלט).

והטעם דלא חשיב אכילות בפרהסיא, מפני שטעם שנחשב אבילות בפרהסיא מפני אנשים שיבוא לביתו ויראו שחלצו, בין השמשות אינו זמן שיבאו אנשים לביתו ולא נחשב כאבילות בפרהסיא (ע"פ מרדכי פ"ג דמ"ק).

טעם אחר: לפי שהרבה אנשים הולכים בבית ללא מנעלים ושוב לא נקרא אבילות בפרהסיא (הגר"ש"א לקנות חכמה).
הגרשו"א נהג לשבת בבגדי שבת עד חצי שעה אחרי השקיעה ואז החליף לבגדי חול ומנעלי ת"ב (הליכות שלמה פרק טו יב).

ישיבה ע"ג קרקע: ישיבה ע"ג קרקע אינו נוהגת רק משתחשך, והטעם: משום שישיבה על גבי קרקע אינו אלא מנהג ולא מדינא וק"ו מנעילת הסנדל שלא נוהג בשבת (הלכות ומנהגים בין המיצרים פרק ח ה הערה 8).

לנוהגים כר"ת: הנוהגים בכל השנה להחמיר להוציא את השבת בזמן ר"ת בשבת זו יתחילו מנהגי אבילות בזמנה כפי הזמן המופיע בלוח, והטעם: כיון שזו הומרא ראויה וטובה אך לא מעיקר הדין וכדי שלא יבואו עקב כך לעבור איסור (ה"ש פרק טו ד"ה מו, מעו"ז ח"ו סימן רנז, הגר"ש"א קובץ הליכות והנהגות).

קיפול הטלית: מותר לקפל את הטלית במוצאי שבת ליל תענית תשעה באב, אף שאין עושים מלאכה בתשעה באב (נמצי גבריאל הלכות בין המיצרים פרק כג סעיף ה).

הטעם: לפי שמובא בספרים שמי שאינו מקפל את טליתו מיד במוצאי שבת הוא נמצא בסכנה גדולה (שם). **טעם אחר:** לא אסרו בתשעה באב אלא מלאכה שיש בה שיהוי (עין רמ"א סימן תקנב סעיף כב), וקיפול הטלית לא נקרא מלאכה שיש בה שיהוי (שם).

החלפת הבגדים

יחליף בגדיו עם צאת השבת, והטעם: לפי שבשעת אמירת איכה והקינות אין ראוי ללבוש בגדי שבת (זה השולחן ח"ב הערה תקנב).

עוד בעניי איסור הכנה

הבאת קינות לבית הכנסת: יש להיזהר שלא להביא קודם צאת הכוכבים את הקינות לבית הכנסת, והטעם: משום איסור הכנה, אלא א"כ מעיין בהם קצת בבית הכנסת מבעוד יום (שמירת שבת כהילכתה פרק סב מא).

סידור הספסלים: אין לסדר הספסלים בבית הכנסת עד צאת השבת, והטעם: שלא יהיה מכין משבת לחול.

הסרת הפרוכות: מסירים הפרוכות מארון הקודש אחר צאת השבת (לוח א"י) ואין להסירה קודם, והטעם: משום איסור הכנה, ועוד שלא להראות סימני אבילות בשבת (לקט הקמח ח"ג בקונטרס תומר דבורה אות עד).

הבדלה מוצאי שבת

מבדיל בלילה בתפילה (שו"ע תקנב א) בברכת "אתה חוננתנו" ככל מוצאי שבת. ואין מבדילים על הכוס אפילו בביתו (לבוש תקנב ב), והטעם: משום דאינו יכול למועמו (חיי אדם הלכות תשעה באב כלל קלו ה).

והטעם שאין אומרים שיבדיל בביתו ויתן לקטן לשתות היין כמו שמצינו במילה בתשעה באב, לפי דהתם [במילה] לא הוי מילתא דקביע, משא"כ הבדלה הוי דבר קבוע דהרבה פעמים יוצא תשעה בשבת או באחד

בשבת, וגזרינן שמא יבוא לשתות התינוק כשיגדל (לבוש תקנו א, חיי אדם קלו ה).

והטעם שנותנים לתינוק לאכול ולשתות ולא חוששים שמא יבוא לאכול לכשיגדל, היינו מה שצריך בשבילו אבל לעשות דבר בשבילנו לתת לתינוק אסור (חיי אדם קלו ה).

קטן בהבדלה: קטן האוכל בתשעה באב המנהג הוא שאינו מבדיל לפני שאוכל וישמע ההבדלה מאביו במוצאי תשעה באב, **והטעם:** משום שיש לסמוך על הסוברים שקטן תמיד יכול לאכול לפני קידוש וה"ה לפני הבדלה (הגר"ש"א שו"ת רבבות אפרים ח"ג שעא).

והטעם שאין צריך הקטן להבדיל לעצמו מדין חינוך, לפי שאין שייך להנך אותו בזה שהרי כשיגדל יצום ולא יבדיל בתשעה באב (שו"ת רבבות אפרים ח"ג שעא). **ויש שכתבו:** שקטן צריך להבדיל (שו"ת דברי יציב או"ח ח"ב רמג).

ברכת האש כשרואה הנר אומר "בורא מאורי האש" (שו"ע תקנו א).

הטעם: לפי שאין מעון כוס, ואין בזה משום תענוג כמו שיש בבשמים (משנ"ב תקנו ס"ק א).

יש שנהגו לברך ברכת האש בבית הכנסת (הגר"ש"א הליכות שלמה טו כא).

זמן הברכה: קודם קריאת מגילת איכה, **והטעם:** דכתיב (איכה ג ו) "במחשבים הושבני" וע"כ יברך קודם על האור, וגם שיהנה אח"כ מאור כשקוראים איכה (משנ"ב תקנו ס"ק א).

טעם אחר: ע"פ מה שכתב המאירי (שילהי תענית) שיש אומרים שאין מברכים כלל על הנר במוצאי שבת זו, והביא ראיה מהפיטן שאמר "ואיך אברך על לבת ובהיכל עברה לבת" דהיינו שאין לברך כלל על האש בליל זה הואיל ועל ידי זה נשרף ההיכל, ולפי זה יש לומר לדין דמברכים על האש מברכים קודם שקוראים מגילת איכה, כדי שלא להזכיר ברכתו לאחר מכן מכיון שע"י נשרף ההיכל (הלכות ומנהגים בין המצרים פרק ח' הערה 12).

כשמים: אין מברכים על כשמים (שו"ע תקנו א), **והטעם:** מפני שעונג הוא לו ודבר של תענוג אסור במ' באב (לבוש תקנו א). ואע"פ שמותר להריח בתענית, מ"מ כיון שבשמים באים במוצ"ש להתענג להשיב הנשמה יתירה אין נכון לעשות כן בתשעה באב (מנ"א תקנו א).

תפילת ערבית

נהגו לאחר תפילת מעריב כדי שיוכלו האנשים להחליף הגדים והמנעלים קודם מעריב

והוא רחוס: המנהג הוא לומר בכל מוצאי שבת והוא רחוס וברכו בנועם ובאריכות כמבואר בשו"ע (סימן רצג ג), כשחל תשעה באב בשבת אין להאריך (תיקון תפילה), **והטעם:** ע"פ מה שכתב במסכת סופרים (סוף פרק יח) דאין אומרים ברכו כלל, אם כן אף אנו שאין נוהגים כן מ"מ להאריך בזה בודאי אין ראוי מפני האבל (הגאון ר' שריה דבילצקי דיני ת"ב שחל בשבת).

נשים בתפילת ערבית: יש שאמרו שראוי לנשים לכתחילה להתפלל ערבית בתשעה באב שחל במוצאי שבת, **והטעם:** מכיון שעיקר תקנת הבדלה היתה בתפילה (ברכות לג, א) ואחר כך תקנו על הכוס ובמוצאי שבת זו

שאין הבדלה על הכוס ראוי לכתחילה שיבדילו בתפילה (הגר"ש"א שלמי מועד פרק צב).

"ויחי נועם": אין אומרים ויחי נועם (שו"ע תקנו ב) לפי שפסוק זה אמרו משה בעין ברכה אחר גמר מלאכת המשכן (רש"י שמות לט יג) ואיך נאמר בליל תשעה באב ברכה זו אם אנו מתאבלים על החורבן (פמ"ק מצווה צו, משנ"ב תקנו ס"ק ז).

"לדוד ברוך ה' צורי" (תהילים קמג), **אין אומרים "לדוד ברוך", והטעם:** מפני שהטעם שאומרים זאת כדי לעמוד בתפילה מתוך ד"ת, ותשעה באב אסור בלימוד תורה (שו"ת התעוררות תשובה סימן שנד).

"למנצח כנגינות": אין אומרים למנצח כנגינות (שו"ע תקנו ב), **והטעם:** לפי שאין זמן חנינה היום (לבוש תקנו ב, משנ"ב רצג ס"ק א). **טעם אחר:** משום שאינו מסדר היום (משנ"ב תקנו ס"ק ח).

"ויתן לך": אין אומרים ויתן לך (שו"ע תקנו ב), **והטעם:** דאין זמנו בתשעה באב, דלאו זמן ברכה ושמחה היא (לבוש תקנו ב, משנ"ב שם ס"ק ט). **טעם אחר:** לפי שויתן לך הוי ברכה על מעשה ידינו, וק"ל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה (נועם מגדים אות יז דף לג).

הבדלה במוצאי תשעה באב

מבדיל על הכוס, ואין צריך להבדיל בתפילה, לפי שהבדיל אתמול (משנ"ב תקנו ס"ק ג).

"הנה אל ישועתי": אין אומרים "הנה אל ישועתי" ושאר פסוקים אלא כשמבדילים במוצאי שבת ולא כשמבדילים ביום חול, ומתחילים מברכת הגפן (ממ"א תרכד ה, שש"כ פרק סב סעיף מד), **והטעם:** דכיון שפסוקים אלו נאמרים לסימן טוב בתחילת שבוע וכיון שעבר יום א' מימי השבוע אין לאומרו (שו"ת ברוך השם ס"ג).

שותי היין: במהרי"ל איתא כשהחשיך מברך בורא פרי הגפן והבדיל, א"כ משמע שמותר להבדיל על היין, וכן משמע שמותר לשתות בעצמו ולא צריך לתת לקטן אע"פ שעדיין אסור אכילת בשר ושתית יין (משנ"ב תקנו ס"ק ג).

ניתן להשיג את הספר

כל המועדים

אלול וראש השנה

חברות מנהלים מעבדים

בעלי התוס' 6 אלעד

052-7668608

כשמים: אין מברך על בשמים (שו"ע תקנו ס"ק א), **והטעם:** משום דבשמים נתקנו משום הנשמה היתירה שעוזבת במוצאי שבת ומעם זה שייך רק במוצ"ש (משנ"ב תקנו ס"ק ד).

להערות והארות י. לב בעלי התוספות 6

אלעד 052-7668608

לקבלת העלון במייל:

lev17382@gmail.com